

Accountantsberoep en haar publieke taak

Plasterks initiatiefnota: accountancy na de crisis

Arnout van Kempen en Marten Renes

Op 15 februari liet Ronald Plasterk, kennelijk namens de PvdA-fractie in de Tweede Kamer, zijn initiatiefnota 'accountancy na de crisis' het licht zien. Hoe zou je vanuit het beroep tegen deze nota aan kunnen kijken? Een poging tot duiding. Plasterk redeneert consequent vanuit een positie van het accountantsberoep als vertrouwensman van het maatschappelijk verkeer. Daar zou het beroep in theorie weinig bezwaar tegen kunnen hebben.

Om te beginnen, verdient Plasterk waardering. Het is ook na de commissie-De Wit, na de crisis, na de WTA en na de grote accountancyschandalen nog steeds hoogst uitzonderlijk dat Nederlandse politici zich werkelijk verdiepen in het accountantsberoep en er een samenhangend standpunt over publiceeren. Voor accountants soms niet goed te begrijpen: de politiek is niet zo enorm geïnteresseerd in accountants. Dat Plasterk zich in de materie heeft willen verdiepen, is alleen al daarom dus te waarderen.

In de huidige politieke verhoudingen in Nederland is het feit dat Plasterk lid is van de oppositie niet zonder meer een reden om zijn voorstellen als leuke vingeroefening van een partij zonder invloed af te doen. Het gebrek aan interesse in de politiek voor accountants betekent bijvoorbeeld dat over dit onderwerp in het regeerakkoord en in het gedoogakkoord niets gezegd wordt. De fusie van NIVRA en NOvAA zet de accountantswetgeving echter wel op de agenda. En dat betekent weer dat het een vrije kwestie is, waarbij gelegenheidscoalities gevormd kunnen worden. De invloed van de grootste oppositiepartij zou daarbij wel eens behoorlijk groot kunnen blijken. Zeker nu deze partij zich heeft voorbereid door alvast een standpunt te overdenken.

Wat inhoudelijk direct opvalt, is dat Plasterk het accountantsberoep vanuit een specifieke context bekijkt. De nota be-

sprekt het accountantsberoep vooral in haar publieke taak exclusief het aandeelhoudersbelang. De nota ziet drie partijen die belang hebben bij een wettelijk geregeld accountantsberoep:

1. ondernemingen die zaken willen doen met een gecontroleerde onderneming;
2. klanten en crediteuren;
3. de overheid.

De nota lijkt hierbij het belang vrijwel volledig te beperken tot het signaleren van continuïteitsrisico's. Ziet Plasterk dan niet dat het accountantsberoep primair een functie heeft in de relatie tussen bestuur en eigenaar van de onderneming? Jawel, maar hij concludeert dat de accountantsfunctie in die relatie prima geregeld kan worden tussen de betrokken partijen. De overheid heeft daarin voor Plasterk geen noemenswaardige rol. Internationaal, zeker binnen Europa, is dat een politiek onhaalbaar standpunt, maar het zet de discussie in Nederland wel op scherp. Als Plasterk redeneert 'de verhouding tussen bestuur en aandeelhouder regelt Europa al prima in de Statutory Audit Directive, in Nederland dus de WTA, en in de onderliggende Achtste Richtlijn, dus wij kunnen ons concentreren op het deel dat nog niet geregeld is' dan heeft hij een punt. Vaststellen dat de context van zijn nota te beperkt is heeft dan geen zin, de vraag is of de nota met zinnige aanbevelingen komt binnen de gekozen beperkte context. De standpunten in de nota vallen in drie groepen uiteen. Eerst wordt commentaar

geleverd op het plan van aanpak van de NBA, vervolgens op de wensen van de AFM om de bevoegdheden uit te breiden, en tenslotte worden enkele eigen voorstellen gedaan.

De plannen van de NBA

Bij het plan van aanpak van de NBA levert de nota vooral bijval. Op één punt wordt kritiek geleverd: als de RvC de facto, en niet zoals nu vaak uitsluitend de jure, de accountant aanstelt en er dus een sterkere relatie ontstaat tussen accountant en RvC dan is dat zinvol binnen de context van de verhouding tussen eigenaren en bestuurders. Maar voor de verhouding tussen de onderneming als geheel en de drie partijen waar Plasterk zich op richt maakt het niet veel uit. Het kan immers in het belang van de onderneming als geheel zijn om zaken verborgen te houden die voor andere ondernemingen, klanten en crediteuren of overheid wel van belang zijn. De RvC zal in dat geval het belang van de vennootschap moeten dienen en zal dus van de accountant hetzelfde vragen. Plasterk heeft hier zonder meer een punt. Hij vertrouwt de RvC wel als orgaan van de vennootschap dat de belangen van de vennootschap verdedigt, maar niet als orgaan dat de belangen van alle stakeholders bewaakt. Hij vindt hierbij ondersteuning in de wet, bijvoorbeeld artikel 250 uit boek 2 van het Burgerlijk Wetboek dat onder meer stelt: 'Bij de vervulling van hun taak richten de commissarissen zich naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming.' Plasterk neemt dus genoeg met deze taakopvatting van de RvC, maar hij meent dat de betekenis van de accountant veel verder gaat. De accountant is in de ogen van Plasterk niet een partij binnen een agency-verhouding maar meer

een soort 'vertrouwensman van het maatschappelijk verkeer'. U herkent de term wel van Limperg.

Plasterk kan steun vinden voor zijn visie in de regelgeving van de accountant zelf. In de VGC lezen we immers dat het onderscheidend kenmerk van het accountantsberoep is de verantwoordelijkheid te handelen in het algemeen belang (VGC A-100.1).

Waar de NBA moet werken binnen de bestaande verhoudingen, en dus bij gebrek aan beter maar aansluiting zoekt bij de RvC, wijst Plasterk op de zwakte van deze keuze zonder overigens een alternatief te bieden. Hij kiest er voor de verhoudingen in stand te laten, maar via extra regelgeving de zwakheden te beperken.

De toezichthouder

Dat brengt de nota dan ook bij de AFM. De AFM vraagt om een aantal wettelijke bevoegdheden in het kader van haar taak als toezichthouder op de financiële verslaggeving. Zo ruim als de bevoegdheden van de AFM in het accountantstoezicht zijn, zo beperkt zijn deze binnen het domein van financiële verslaggeving. De wetgever heeft bij het aannemen van de Wet toezicht financiële verslaggeving het kennelijk niet nodig gevonden de AFM ruime bevoegdheden toe te kennen. Wie de handelingen van de Tweede Kamer er op na slaat, wordt getroffen door het feit dat vooral de heer Douma van de PvdA, de voorganger van Plasterk in dit dossier, dat hele toezichtsdomein niet zo nodig vindt. Feit is dat toezicht tijd nodig heeft om effectief te worden. We zien dit in ieder toezichtsdomein, dus waarom zou dat bij accountants of verslaggeving anders zijn?

Feit is echter evenzeer dat de crisis waar Plasterk naar verwijst, dadendrang oproept bij politici. Een overheid die zichzelf meer bevoegdheden toekent is een normale reflex voor politici met dadendrang. Jammer is dat Plasterk geen inhoudelijke argumenten levert voor zijn pleidooi de AFM te geven wat de AFM vraagt, en dat maakt het ook onmogelijk die stellingname van Plasterk te beoordelen.

Plasterks voorstellen

Anders wordt dat als Plasterk met eigen voorstellen komt. Zijn eerste voorstel betreft verplichte roulatie van accountantskantoren. Plasterk onderkent dat de kwaliteit van de controle in een eerste jaar lager ligt dan in volgende jaren, maar hij acht de waarde van 'de frisse blik' groter. Opvallend is dat zijn argumentatie hier vol zit met woorden als 'natuurlijk', 'vanzelfsprekend' en 'uiteraard'. De echte meerwaarde van roulatie wordt beargumenteerd vanuit de onderbuik, niet vanuit empirische data. Maar dat heeft Plasterk niet nodig, de sector levert hier zelf alle munitie al. Als immers de sector zelf partnerroulatie wil, dan is er blijkbaar een reden voor die roulatie. Meer argumenten heeft Plasterk niet nodig. Het tweede voorstel wil dat de AFM voortaan de keuze van de accountant gaat goedkeuren bij grote financiële instellingen. Hiermee onderkent Plasterk dat de accountant een rol heeft tussen eigenaren en bestuurders, en daar treedt hij niet in. Maar bij deze groep ondernemingen met een bijzonder grote maatschappelijke betekenis wil hij, via de AFM, ook de drie groepen belanghebbenden die in zijn nota

centraal staan een stem geven in de accountantsbenoeming. Kort door de bocht is de argumentatie: zie eens hoeveel we maatschappelijk hebben moeten betalen voor het falen van de banken. Laat het maatschappelijk verkeer dan ook naast de aandeelhouders een positie innemen.

Scheiding van controle en advies

Het laatste voorstel van Plasterk, het scheiden van advies en controle, is gebaseerd op logisch redeneren. Als het samengaan van audit en advies synergievoordeel levert functioneren de chinese walls binnen de accountantsorganisatie niet. Dus moet je audit en advies scheiden. Als de chinese walls wel goed functioneren, is er geen argument om audit en advies niet te scheiden. De logica wordt echter niet ondersteund door empirische data. Als Leen Paape van Nyenrode stelt dat er geen enkel wetenschappelijk bewijs is dat scheiding van audit en advies de kwaliteit van de audit verbetert maar dat er wel bewijs is dat die scheiding de audit verslechtert, dan lijkt het zinvol dit debat nog wat meer te voeren. Concluderend: Plasterk levert niet altijd sterke argumenten, maar hij redeneert consequent vanuit een positie van het accountantsberoep als vertrouwensman van het maatschappelijk verkeer. Daar zou het beroep in theorie weinig bezwaar tegen kunnen hebben. An

Marten Renes is als compliance adviseur verbonden aan FLPC en als advocaat verbonden aan Westvrijzel. Arnout van Kempen CISA is partner bij FLPC, een adviesbureau op het gebied van Assurance, Legal en Compliance.

Extendum zoekt gedreven MKB-accountants (AA/RA)

Brancheorganisatie Extendum is dé kennispartner voor inmiddels ruim 650 MKB-accountantskantoren. Ter uitbreiding van de vakgroepen Audit en Accountancy/Vaktechniek zoeken wij ervaren accountants (AA/RA) met een grote voorliefde voor het MKB. Gedreven, oplossingsgerichte, no-nonsense vakmensen die de praktijkvoering van onze klanten vaktechnisch kunnen versterken.

Durft u die uitdaging aan? Dan gaan we graag met u in gesprek. Kijk op www.extendum.nl of solliciteer via werkenbij@extendum.nl. Meer informatie? Bel met Chris Vink RA: 088 55 123 00.

Extendum heeft vestigingen in:
Soesterberg
Drachten
Veldhoven